

zanpanje in se je naglašalo, da se boče podpi-
ralo to kandidaturu. Naprej!

„Slovenska zmaga“ v Vovbreh, tako je
kričal klerikalni „Mir“ dne 2. t. m. Občinske
volitve so se namreč 16. svečana vsilile. V vseh
3 razredih so bili izvoljeni sami
naprednjaki. „Mir“ se je torej s svojim
lažnim kričanjem prav hudo blamiral in osme-
šil. 12. t. m. so se zbrali novo voljeni občinski
odborniki in so volili pod vodstvom okraj-
nega glavarja g. dr. Klebel občinski zastop ter
krajni šolski svet. Županom je bil voljen g.
Georg Napetschnig, prvim svetovalcem pa g. W.
Speck. V šolski svet pa so bili voljeni g. Jos.
Glantschnig, Jch. Weiss in Aleks. Putsche. Vo-
litev se je izvršila ednoglasno. Kje je zdaj
pravaša „zmaga“? To so vendar sami napredno
misleči možje! Ali „Mir“ ve, da mu njegovi ne-
umnii čitatelji vse verujejo in zato laže naprej!
Grdo je napadel „Mir“ tudi g. oskrbnika baron
Keldorferjevega posestva. Imenuje ga „ta več-
je glava“! Vsek ve, da je g. Weiss že od
1. 1900 sem oskrbnik veleposestva in ima v me-
zinu več gospodarskega znanja kakor tucat
prvaskih farjev in advokatov. Ali mož je na-
prednjak in s tem dovolj, da ga psujejo kleri-
kalci. No, pomagalo jim to ne bode. 18 let je
bila občina Vovbre v klerikalnih rokah, ali zdaj
je napredna in to peče klerikalce. In vendar je
gotovo, da gremo naprej!

Župnik v Dješe (Diex) je prav čuden mo-
žakar. Povsod in vsemu nasprotuje, kar ne spada
v njegovo robo. L. 1906 so dobili po toči pri-
zadeji posestniki te občine od države podporo
K 2.600. Vsek poštenjak ve, da je bilo to le
zasluge vrlega poslanca Seifritza. Občinski tajnik
g. Brugger je valed tega na seji predlagal, naj
se občina g. Seifritzu javno zahvali. Vsi so gla-
sovali zato, le župnik Hraba ne. Lepo nasto-
panje za katoliškega duhovna. Menda ta gospod
posestnikom niti podpore ne privoščiti. Ali pa še
danes ne more pozabiti, da je govoril g. Seifritz
proti zvišanju duhovniških plač... Drugi slučaj!
17. t. m. se je ustanovila v tej občini požarna
brambra. Vsi posestniki so pozdravili ustanovitev
z veseljem in so darovali lepe svotice za brambo.
Potrebo brambe mora vendar tudi vsakdo vi-
diti. Ali župnik Hraba je seveda nasprotnik
brambe in sicer zato, ker noče bramba zas-
topati hujekajoče nauke prvakov. Kmetje si bodo
tega župnika že zapomnili in bodo polagoma
razumeli, da so politikujoči farji največje slo za
kmetaki stan.

Ženo zaklati je hotel v Celovcu delavec
Marithing. Zblaznel je in ljudje so ženo komaj
rešili.

400 klobas so ukradli tatovi gostilničarju
Brandula v Gutensteinu.

Pogorelo je posestvo Rože v Verdinjaku pri
Gutštajnu. Prebivalci so se komaj rešili. — Na-
dalje je pogorela 14. t. m. hiša posestnika Gö-
singerja p. d. Vrtiča v okolici Bistograda.

Snežni plaz je odrgal 12. t. m. kmetu
Oraschu na Oslci pri Borovlju hlev s govedo.
Ubilo je enega vola.

Po svetu.

XI. vinški sejans v Gradcu se vrši od 9.
do 11. aprila. t. l. v mestni tržni dvorani
(Markthalle) Naznanila se sprejema do 3. aprila.
Vabljeni so vsi vinški proizvajalci na Stajer-
skem. Vina naj se donese v steklenicah ali
sodcih; dobro je, da vodi prodajalec sam raspe-
čevanje blaga. Na zahtevo pa prevzame to ržna
uprava in se zaračuna 2%, provizije. Vsa pojma-
nila daje mestni tržni komisariat.

Pazite pri streljanju! Kako lahko se zgodi
nesreča! Torej pozor!

Šolstvo in klerikalizem.

Prof. dr. Ludvig Wahrman.^{*)}
(Nadaljevanje iz konca.)

Velika kulturna sila je bila svoj čas kato-
liška cerkev. Cerkev je obdelala v srednjem
veku zemljo srednje Evrope, razvijala je duševni
promet in bila gostoljubna, gojila umetnost
in znanost, držala je zlasti tudi šole.

Seveda niso bile te šole za široke sloje
ljudstva določene. Ali veliki učenjaki so delali
tam, imenitni možje vseh stanov in poklicov so
izhajali iz njih. V malem je bil na teh šolah
verski poduk temelj izobrazbe, v velikem pa
teologija (bogoslovje) prva znanost. In v teh

šolah se je vzgojilo duh, ki ceni blagor duše na
onem svetu več kot vso srečo na tem svetu,
— duh, ki pravi da je vse na tej zemlji v
zvezi s dušnim blagorom in da je edina oblast,
ki odločuje o tej stvari, načelnik rimsko-kato-
liške cerkve.

Mi pa smo hodili v drugo šolo. In ta šola,
ne s nasiljem in močjo, temveč v kljub na-
silju se je pridobila prosto pot, samo valed
prepričevalne moči prostega duha. Svoboda si
je pridobila ta naša šola kapljica za kapljico,
s svobodo je osvetela in je premagala svoje
nasprotnike.

Svoje nasprotnike! — Ne menimo vero s
tem, kajti znanost ni nasprotnica vere. Ali pro-
stost šole in znanosti je uredila novo državo.
Zato se je duhovščina borila in se še bori proti
tej šoli.

V prvi polovici 19. stoletja se je nato sko-
raj porabilo. Takrat je cvel liberalni (svobodo-
domiselni) katolicizem, ki je bil veren in po-
trpežljiv. Opevalo se je skupno nastopanje trona
in oltarja. Takrat se pač še ni mislilo, da se je
s tem tudi pridigovalo za škodljivo skupno na-
stopanje vere in politike. Takrat je še
vladalo sveto navdušenje bojev za svobodo;
rimaka duhovščina je še čutila grozne sunke iz
časa Napoleona; jezuiti so ostali od mrtvih in
potrebovali okrepčenja in pokoja.

V drugi omenjenega stoletja pa so bili zo-
pet močni in ko je prišlo l. 1848 gibanje za
prostost, imel je papež Pij IX. povod, da pove
svoje mnenje o naprednih mislih.

L. 1856 je izdal znani „Syllabus er-
rorum“, sestav po duhovščini obsojenih „zmot-
novnega časa. Vsebinska te knjige je: katoliška
cerkev se ni in se ne bode spremenila, temveč
stoji vedno na stališču svojega srednjoveškega
naziranja. V „Syllabus“ se nasprotuje odločno
nazoru, da sme vsakdo priznati tisto vero, ka-
tero smatra za resnično in da se lahko v vsaki
veri pridobi večni blagor. Obsoja se nazor, da
se sme upati na večni blagor za tiste, ki niso
katoličani. Obsoja se nauk, da zamore posta-
viti država meje cerkvi in da cerkev ne sme
razvijati svojo silo brez priznanja od strani države.
Obsoja se nauk, da ne sme rabiti cerkev sile
in da ne sme posedovati posestnih moči. Obsoja
se zlasti tudi nauk, da je šolstvo državna
stvar... Seveda ni to vsa vsebina „Syllabusa“.
Ali — vprašamo: ali je to vera? Gre se le za
povetne reči, za posvetno moč, katero je po-
sedovala duhovščina v srednjem reku. Ali stoji
„Syllabus“ torej na stališču krščanstva? Ne!
Kristus je izjavil, da njegova država ni od tega
sveta; — duhovščina pa govori ravno o posvetni
nadvladi. Kristus je oznanjeval ljubezen do
vsakega. — „Syllabus“ pa zahteva sovraštvo
za vse, ki niso naše vere. Torej je „Syllabus“
nekrščanski nauk.

In zakaj povemo vse to? Ker je ta „Sylla-
bus“ zastava in vzor klerikalizmu. Kar velja o
„Syllabusu“, velja tudi o klerikalizmu.

Kaj je klerikalizem? — Klerikalizem
je nesrečni plod nesrečnega zdru-
ženja vere in politike.

Duhovščina se je sicer borila proti moderni
državi, ali porabila je v kljub temu vse svobodne
uredbe države in jih porabila v svoje namene.
Vstvarila je zlasti velike politične stranke,
katere se borijo za lastnimi sredstvi proti državi.
In ker vplivajo na te stranke v prvi vrsti „kle-
riki“ (duhovniki), zato jih imenujemo kleri-
kalne stranke, njih namene in nazore pa
klerikalizem.

Menim, da smo dokazali, da nista vera in
klerikalizem ednaka pojma, temveč da sta na-
sprotiva. Ako ključemo tedaj ljudstvo na boj
za šolo, potem naj prihajajo tudi oni, katerim
ni vera deveta briga.

Mi stojimo na postavnih tleh. Sveto
pismo kakor tudi postavbe so na naši strani.
Kajti sv. pismo pravi: „Dajte cesarju, kar je
cesarjevega in Bogu, kar je božjega“. Avstrijska
postavba pa izroči vrhovno vodstvo poduka in
vzgoje državi, pravi da je znanost prosta.

Kaj torej zahtevamo? Ničesar pretežvega
ne, kajti dobro poznamo slabost slabotnih. Za-
četi treba s malim, da se pride do velikega.
Ne boj proti osebam! Grdo je, zaničevati svojega

^{*)} Vseučilni profesor dr. Wahrman je imel svoj čas v
lucenosti vseučilni govori, katerega objektivno delo na vseh
oblastih. Op. ur.

bližnjega, ker ima drugo mnenje kakor mi. Pre-
pričati moramo svoje nasprotnike!

V težkem času živimo. Ne verujem, da bi
človeštvo ne razumelo ta čas. Vzori rečnice,
svobode, napredka ne morejo umreti in zato
nas klerikalizem ne more premagati. Borimo
se za šolo, kajti gre se za najdražje, kar pose-
dujemo, za našo dečo; ona bode vzirala
plodove naših žrtve. In deca bode sodila, je-li
smo storili svojo dolžnost ali ne.

Nam možem šole je ta dolžnost prva. Naši
zvestobi so izročena polja vsa lepega in vis-
kega. In sveta nam bodi zemlja, v katero za-
sadimo seme bodočnosti.

Gospodarske.

Čiščenje sadnega drevja. Sadno drevje ne
potrebuje mnogo oskrbe, toda nekatera majna
dela treba je opraviti, če hočemo, da nam bo
prineslo sad. Pred vsem je treba sadno drevje
včasih pognojiti in okopati ter ga varovati raz-
nih živalskih in rastlinskih škodljivcev. Dokler
je drevesce še mlado, moramo skrbeti, da dobi
pravičen vrh, kateremu ne bo škodil veter in
bo kolikormogoče razložen blagodejnim solčnim
žarkom. Le na takem drevju zamoremo dobiti
mnoogo lepega in dobrega sadja, ker dobiva listje
potraben zrak, solčno gorko in svetlobo. Če
pogledamo pa nekoliko po naših sadovnjakih,
vidimo, da si krade eno drevo drugemu svet-
lobo in zrak a radi tega hirati obe, sadovnjaki
so večinoma prava bosta in zato ne donajajo
tistih dobodkov, ki bi jih lahko. Pa tudi na
posameznem drevju vidimo, kako satira veja s
svojo senco sosedno vejo in zato ne rodi ne ta
ne ona. Naši kmetje pozabili so večinoma dati
drevescu že v mladosti primerno obliko in zato
se starina grdo obnaša. Takem staremu drevju
je treba zato včasih pomagati s tem, da se ga
otisti ter se mu odstranijo one veje, ki drevesu
samo škodijo in nagajajo. To so pred vsem suhe
ali na pol suhe veje in one veje, ki se križajo.
Tam kjer so veje pregošte, treba jih je srediti.
Najboljša oblika na sadnem drevju je ona, ki
je navadno napravi na prostem rastoči bor, to-
raj keglasta oblika. V to obliko skalejmo drevo
vzgojiti ali spraviti. Naš priprosti kmet sicer od-
strani včasih kakšno vejo tudi na drevesu, toda
večinoma samo tako, ki mu nadleguje pri oranju
ali pri košnji. Navadno vzame sekuro ali „ren-
čelico“ pa mahne po veji, ne glede na to kje
in kako strklji, ki nastane, se posuši in na-
zadnje začne gniti. Zato vidimo na našem sad-
nem drevju toliko suhih ostankov in toliko na-
gnitih vej in debel. Naguito drevo seveda izgubi
svojo moč in zato tudi ne rodi tako, kakor
zdravo drevo. Kedar odstranjujemo toraj debele
veje, moramo bolj paziti, nego se pri naš na-
vadno pazi. Pred vsem moramo vejo gladko
odrezati. To se najlažje napravi z dobro žago.
S sekuro je delo težavno. Da se debele veje,
ko smo jih na pol prežagali ne odčesnejo ter
zavdajo s tem debelu ali drugi veji še več rano,
morajo se najprej spodaj nekoliko nalaagati in
še le potem od zgoraj prežagati. Sedaj je naj-
boljši čas, da drevje pregledamo in ga preči-
stimo. Komur je toraj za to, da bo imel mnogo
dobrega in lepega sadja, naj ne zamudi tega
prepotrebne dela. St. v „Prim. Gosp.“

Kateri krompir rabimo za seme? Za seme
so najboljši srednji gomolji, ki imajo lepo ob-
liko. Drobni krompir ni za seme, posebno če
je dotična krompirjeva vrsta z debelimi gomolji,
ker je taki proben krompir navadno še premalo
dozorel. Boljše je vzeti debele gomolje in jih
prerezati, ugo drobne. Posebno je paziti pri
krompirju da seme večkrat menjamo.

Proti malemu pedicu. — Mali pedic je
provzročil preteklo pomlad veliko škodo na
češnjah; valed tega začel je splošen boj proti
temu škodljivcu z nastavljanjem pasov, nama-
zanih s petrino. Mnogi posestniki pa niso ukre-
nili proti tej golazni nič, ali so pa omenjene
pasove nepravilno ali prekasno nastavili, valed
česar se bodo gosonice malega pedica prihodnjo
pomlad na nekaterih češnjah v velikem številu
pojavi. Nasvetuje se vsem onim ki zapišajo
na svojem drevju za mrčes, naj poskropijo do-
tična drevesa koj po cvetju s tobakovno vodo in
sicer naj se vzame na 1 hl vode 1½ kg to-
badnega irvlke (ekstrakta), ki se dobi v me-
stih pri glavni razprodaji tobaka. Preteklo leto

so nekateri posestniki dosegli na ta način lepe uspehe. Priporočila se toraj posestnikom, da boj proti temu škodljivcu najustrežneje nadaljuje, da ga čim prej zatrejo. „Prim. Gosp.“

Kako se hranijo jajca? Sedaj bodo kokoši najbolj nesle. Če jih hočemo ohraniti za poletje, jesen ali zimo, je najboljšo če jih denemo v čist glinast posteklen lonec in zalijemo z vodo, v kateri smo raztopili na vsake 10 litrov 1 kg vodenega stekla (Wasserglas). To raztopino prilijemo za en prst nad jajca. 10 litrov tekočine zadostuje za 140 do 150 jajc. Lonec z jajci pokriti je nato s papirji ter hraniti v hladnem prostoru. Na ta način hranjena jajca se ne pokvarijo in so ravno tako dobra ko sveža. Samo pri kuhanju rada razpokajo. Zato je dobro, če jim napravimo pred kuhanjem v lupino malo luknjico, da bo zamogel zrak skozi to iz jajca. „Prim. Gosp.“

Listnica uredništva in upravnika.

Župnik v Žitarrivasi. Vi postajate tako nesramni, da zaslužite 25 po zadneci. Ali mislite, da je § 19. tisk. zakona zato tukaj, da bi ga vi izrabljali, kakor izrabljajo ničvredni duhovni leci? „Popravek“ čevljarja Taccolla in faliranege črnolcarja Kurata smo pogreznili v najglobljejši koš. Vprašamo vas pa, župnik, kdo vam daje pravico, rešati uradne kuverte za privatne popravke? To je naravnost zloraba uradne moči. Enkrat za vselej vam povemo, da ste nesramnež v črni suknji in da vam bomo odslej še natančneje na prste gledali! — Župnik Karlo Presker v Kapeli: Vi zaslužite ravno to, kar smo priporočali vašemu čednemu tovaristu v Žitarrivasi. Pritrčico v svoje umazane politične namene osmadeljevati in potem na podlagi § 19. lagati, da se kar kadi, to znate vi prvaški črnosukneži. Ali tudi vaš popravek je romal v koš, kajti doslej ste še preneumni, da bi znali pisati popravke. S takimi duhovniškimi neumnostmi ne bomo razburjali naših čitateljev. Za-

pomnite si, da vas bode ravno politika iz Kapel pognala! Adjo! — Sv. Miklavž pri Ormužu: O misijonu smo dobili 4 ogorčenih dopisov; žal da jih moramo zaradi pomanjkanja prostora odložiti. V prihodnji številki pa prinesemo izvešček vseh teh dopisov. — Dobrna: Potrjujemo odločno, da nismo dobili ne od g. P. Westherja, ne od njegove soproge, nikdar in nikakoršnih dopisov. — Polzela: Dopis smo prejeli šele sredo; torej zvečer pa je uredniški zaključek. List bi moral en dan zakasnit, ako bi hoteli že v tej številki dopis objaviti. To ne gre; v prihodnji številki gotovo. Pozdrav! — Pobrež pri St. Vidu: Preosebno in premenkostno! — Šmarje pri Jelšah: Istotako! — Dobrna (Gorica): Kar smo sprejeli, objavimo po vrsti. Kdaj ste nam poslali dopis? Potrpijenja treba! — Brezno: Ali imate dokaz? Stvar nas spravi pred sodnijo! — Stranice: Potrjujemo sprejetih 3 K; plačano do 1. pros. — Celó vrsto zanimivih dopisov smo morali odložiti. Delajte neumorno za list, da ga zamoremo povečati in da s tem vsvarimo prostora.

Loterijske številke.

Gradec, dne 23. marca: 89, 34, 52, 29, 33.
Trst, dne 16. marca: 23, 14, 35, 45, 77

Trgovska in stanovalna hiša.

v zelo živahni cesti v Velikovecu na Koroskem, se ceno prodaja. Vpraša se pri C. Magnet, Velikovec.

2 nadstropna stanovalna hiša.

najlepša, solnčnata lega v Celju se prodaja. Več se izve pri C. Magnet v Velikovecu

Gostilna

na jako dobrem mestu se takoj prodaja. Poizve se pri C. Magnet, Velikovec.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Močni 16—17 let stari

MESARSKI UČENEC

se sprejme takoj v mesariji kemično tovarne v Hrastniku.

Št. 1. 1789/07.

Ptuj, 16. marca 1907.

Razglas.

Izseljevanje v Viktorijo (Avstralija) se sedaj ne more priporočati revnim ljudem. Zlasti ako niso ti zmožni angleščine. Tjaki rokodejci imajo velike težave, najdeti dela, ker se imajo boriti proti nasprotovanju od strani tamošnjih močnih delavskih zvez. Tudi kontroristom se nujno odsvetuje, potovati tja, kjer je posredba v njih kategoriji vedno večja nego delavska potreba in so tamošnje razmere od tukajšnjih temeljito različne.

Edini v Viktoriji potrebni in uspešni razred izseljencev so kmetje, ki posedujejo mali kapital od 7.000 do 9.000 K. Zemlja se dobi v splošnem ceno in se jo obdeluje lahko jako uspešno. Ali takim izseljevalcem priporočamo, naj se ne nastanijo takoj samostojno, temveč naj raje najprej pri drugih farmah delajo, da izpoznajo tamošnje razmere.

Mestni urad v Ptuj.

Zagovor namestnik:

I. Steudte m. p.

Hiša v najem

ki ima dvojno stanovanje in kovačnico zraven tudi oralarov zemljo se odda za 90 kron. Več pove Fr. Lepe; v Tarnobnem Kranjskega (Razje).

V zmislu § 23 zdravn. stan. reda so sklenili dne 19. marca t. l. zbrani zdravniki v Ptuj, da naznanijo v javnosti najmanjši honorar za posamezna zdravniška dela; obenem so se podpisani zdravniki med seboj zavezali, da se držijo od 1. aprila t. l. naprej naslednjih pristojbin.

Po temu sklepu se računi:

1. Za ednostavno ordinacijo . . . 2 K
2. Za vsako prvo ordinacijo, ki potrebuje fizikalno preiskavo bolnika . . . 2 „
3. Za ordinacijo z instrumentelno preiskavo očesa, ušesa, grla itd. . . 2 „
4. Za dnevno vizito v ožjem mestnem okvirju . . . 2 „
5. Za dnevno vizito izven ožjega mestnega okraja . . . 3 „
6. Za dnevno vizito pri na difteriji, šarlahu ali tifusu obolelih . . . 3 „
7. Za nočno vizito t. j. za obisk bolnika v času med 8. uro zvečer pa do 7. zjutraj . . . 6 „
8. Pri konsiliju dobi vsak udeleženi zdravnik honorarja . . . 6 „
9. Pri vsaki dnevni viziti, pri kateri določi stranka uro vizite, se zviša honorar na . . . 4 „

Zobozdravniški tarif.

Za 1 ekstrakcijo zoba:

- za manj premožne . . . 1 K
- za bolj premožne . . . 2 „
- za 1 ekstrakcijo zoba (s t. zv. „Kainanaestesia“) . . . 2 do 3 „
- za 1 umetni zob na kaučukovi plati . . . 5 „
- na zlatu . . . 20 „
- za zlato krono . . . 30 „
- za kaučukovo plato . . . 10 do 20 „

Plombe.

- a) cementna plomba . . . 2 K
- b) porcelan „ . . . 4 „
- c) srebrna „ . . . 5 „
- d) zlata „ po velikosti in po množini materiala ne pod . . . 10 K

Končno se opomni, da se zaračuni honorar za vizite daleč zunaj mesta tako, da se dobi za vsako uro zamude časa 4 K, za ordinacijo 2 K; poleg tega ima stranka voz preskrbeti.

Dr. E. Treitl. Dr. F. p. Mezler. Dr. A. Rack. Dr. J. Mauczka.
Dr. B. Stuhec. Dr. T. Fessler. Dr. A. Gregorec.